

FOLKRÄTTEN OCH FN-RESOLUTIONER

VAD ÄR FOLKRÄTTEN?

Folkrätten är en del av internationell rätt, som består av regler och principer som reglerar hur stater ska samverka och agera gentemot varandra.

[FN:s deklaration om mänskliga rättigheter](#) utgör en viktig grund för folkrätten, liksom FN-stadgan och de resolutioner som antas av säkerhetsrådet eller generalförsamlingen. Resolutioner från säkerhetsrådet är bindande för medlemsländerna, vilket inte de från generalförsamlingen är.

Läs mer om folkrätten på [FN:s hemsida](#).

NÅGRA EXEMPEL PÅ BROTT MOT FOLKRÄTTEN

[Den fjärde Genevekonventionen](#) med [tilläggsprotokoll I](#), som tillsammans reglerar hur civilbefolkningen ska skyddas i krig, talar bland annat om att repressalier mot personer som inte själva begått brott är förbjudet, liksom mot deras egendom. Den säger också att de personer som bor på ockuperat område inte ska berövas sina förmåner och att en ockupationsmakt inte får flytta delar av sin egen civilbefolkning till områden som den ockuperar.

Några exempel på brott mot dessa regler är när Israel demolerar fastigheter, river hela byar och fördriver dess befolkning på Västbanken, bosättningspolitiken i sin helhet, de raketer från Gaza som inte siktar mot militära mål, Hamas attack mot civila den 7 oktober 2023 samt oproportionerliga och kollektiva repressalier från Israel – varav dödandet av tusentals civila i Gaza saknar motstycke.

Extra:

- [Palmeacentrets programhandläggare Otto Widmark kritiserar den svenska regeringens hållning till Gazakriget utifrån ett folkrättsperspektiv](#). Artikeln skriven på ettårsdagen av Hamas attack den 7 oktober 2023.

VIKTIGA FN-RESOLUTIONER

Efter staten Israels bildande har FN antagit flera resolutioner som berör förhållandena i och mellan Israel och Palestina. Här är tre:

De palestinska flyktingarna har rätt att återvända!

I december 1948 antogs resolution 194 av FN:s generalförsamling. Resolutionen slog fast att de palestinska flyktingar som vill återvända till sina hem och leva i fred med sina grannar ska få göra det så snart som möjligt, och

att kompensation för skadad eller förlorad egendom ska utbetalas till de som väljer att inte återvända.

Ett år senare inrättades [UNRWA](#), The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees, med uppgift att genomföra direkta hjälpprogram för palestinska flyktingar. UNRWA inledde sin verksamhet den 1 maj 1950 och har sedan dess arbetat på tillfälliga mandat i väntan på en lösning.

När UNRWA började sitt arbete 1950 var antalet palestinska flyktingar ca 750 000. På grund av indragna bidrag och anklagelser om att en handfull enskilda anställda varit delaktiga i Hamas attack mot Israel den 7 oktober 2023 har UNRWA fått allt svårare att verka.

Israel måste dra sig tillbaka från ockuperade områden!

Säkerhetsrådets resolution 242 antogs efter sexdagarskriget i juni 1967. Israel hade då erövrat Västbanken, Gaza, Östra Jerusalem, Golanhöjderna och Sinaihalvön. En ockupation som till stora delar pågår än idag.

Resolutionen understryker att det är otillåtet att förvärva territorium genom krig och kräver att israeliska styrkor dras tillbaka från territorier som ockuperades i samband med kriget. Den pekar också på vikten av att varje stat i området har rätt att leva i fred inom säkra och erkända gränser.

Efter det att resolutionen hade antagits uppstod en diskussion om tolkningen. Formuleringen "territorier som ockuperats" var i den engelska versionen inte skriven i bestämd form, vilket Israel har åberopat som skäl för att inte återlämna all ockuperad mark. Somliga menar att resolutionen uppfylldes när Israel återlämnade Sinaihalvön som en del av fredsavtalet med Egypten 1978.

Den gängse tolkningen av resolutionen är emellertid att samtliga territorier som ockuperades i samband med sexdagarskriget ska återlämnas, även om det finns utrymme för vissa gränsjusteringar, och resolution 242 har sedan den antogs legat till grund för ett flertal andra ställningstaganden.

Resolution 242 bekräftar också vikten av en rättvis lösning på flyktingfrågan. Det är en något mjukare skrivning än generalförsamlingens resolution 194 (se ovan) eftersom den inte direkt uttrycker flyktingarnas rätt att återvända till sina hem.

Bosättningar är olagliga!

I december 2016 antogs resolution 2334 av FN:s säkerhetsråd. Resolutionen slår fast att åtgärder som syftar till att ändra status för de palestinska territorier som ockuperats sedan 1967 strider mot internationell humanitär rätt. Det innefattar byggandet och utbyggnaden av bosättningar, inflyttning av israeliska bosättare, konfiskering av mark, rivning av bostäder och fördrivning av palestinsk civilbefolkning.

Vidare uttrycker resolutionen stor oro över att fortsatta israeliska bosättningsaktiviteter äventyrar en tvåstatslösning baserad på 1967 års

gränser. Den uppmanar Israel att frysa alla bosättningsaktiviteter och att montera ner de bosättningar som uppförts de senaste 15 åren.

Det sensationella med denna resolution var att USA släppte igenom den. Den antogs strax innan Barack Obama avgick som president, och kritiserades av den tillträdande presidenten Donald Trump. Även Israel kritiserade resolutionen och antog strax efteråt en lag som gjorde det möjligt för staten att expropriera privat palestinsk mark och använda den för bosättare.

Uppmaningen i resolution 2334 har således inte efterföljts. Idag är antalet bosättare på Västbanken och Östra Jerusalem mer än 600 000.

GENERALFÖRSAMLINGEN OCH DE INTERNATIONELLA DOMSTOLARNA MARKERAR!

Den 18 september 2024 antog FN:s generalförsamling en resolution som kräver ett slut på Israels ockupation av Palestina inom de närmaste tolv månaderna.

Resolutionen uppmanar Israel att följa internationell lag och dra tillbaka sina militära styrkor, omedelbart upphöra med all ny bosättningsverksamhet, evakuera alla bosättare från ockuperad mark och demontera de delar av muren som man byggt på Västbanken.

Resolutionen kräver också att Israel återlämnar mark och tillgångar som beslagtogs sedan 1967, då ockupationen inleddes, samt att Israel ska tillåta alla palestinier som fördrivits sedan dess att återvända.

Vidare uppmanar resolutionen alla FN:s medlemsstater att avstå från att erkänna Israels närvaro på ockuperad mark som laglig eller på annat sätt bidra till att upprätthålla situationen. Staterna uppmanas också att sluta importera produkter som härrör från israeliska bosättningar och att stoppa handel med vapen, ammunition o dyl till Israel i de fall där det finns rimliga skäl att misstänka att de kan användas i de ockuperade områdena.

Den här resolutionen grundar sig på ett yttrande från den Internationella domstolen (ICJ) i juli 2024. Domstolen förklarade då att Israels närvaro i de ockuperade områdena är olaglig och att systematiska människorättskränkningar begås av Israel, både i handling och genom diskriminerande lagar. Domstolen konstaterar exempelvis att Israel bryter mot artikel 3 i konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (CERD), vilket förbjuder rassegregation och apartheid. Alla FN:s medlemsstater är skyldiga att ta avstånd från ockupationen, enligt ICJ.

ICJ är FN:s huvudorgan för juridiska bedömningar i tvister mellan stater. Stater som samtyckt till att låta domstolen döma är också tvungna att följa det beslut den kommer fram till. En annan uppgift för domstolen är att ge rådgivande yttranden på begäran av andra FN-organ.

Sedan våren 2024 har ICJ behandlat en stämning från Sydafrika, som anklagar Israel för att bryta mot FN:s folkmordskonvention genom sitt agerande i Gaza. I

väntan på ICJ:s beslut, som kan dröja åtskilliga år, har domstolen bland annat beordrat Israel att avstå från handlingar som kan utgöra risk för folkmord och att vidta omedelbara åtgärder för att säkerställa tillhandahållandet av humanitär hjälp till civila i Gaza. Inget tyder hittills på att Israel avser att efterleva domstolens krav.

ICJ dömer stater, till skillnad från Internationella brottsmålsdomstolen (ICC) som dömer individer. ICC inrättades 2002 som världens första permanenta internationella domstol för krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. Den 21 november 2024 utfärdade ICC en arresteringsorder mot Israels premiärminister Benjamin Netanyahu och försvarsminister Yoav Gallant samt Hamasledaren Mohammed Deif för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Ursprungligen ville åklagaren även att Hamasledarna Yahya Sinwar och Ismail Haniyeh skulle arresteras men de hade dödats i israeliska attacker innan domstolen hann fatta sitt beslut. Även Mohammed Deif är sannolikt död men domstolen ansåg inte att det var fastställt vid tidpunkten för beslutet.

De länder som har ratificerat Romfördraget, ICC:s styrdokument, är skyldiga att verkställa domstolens beslut. Det innebär att om någon av de efterlysta skulle besöka något av dessa länder ska de åtalas där eller överlämnas till domstolen i Haag. Sverige är ett av dessa länder.